

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Затверджено
рішенням Ученої ради
Інституту історії України НАН України
27 грудня 2022 р., протокол № 7
Голова Ученої ради
Академік НАН України
Валерій СМОЛІЙ

**ПРАВИЛА ПРИЙОМУ
НА НАВЧАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ та ДОКТОРАНТУРИ
ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
у 2023 р.**

1. Загальні положення

1.1. Правила прийому розроблені відповідно до Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.10.2021 р. № 1098, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 р. № 283).

1.2. Організація прийому до аспірантури та докторантури Інституту історії України Національної академії наук України, окрім цих Правил, здійснюється також відповідно до рішень і рекомендацій Президії НАН України та Сектору підготовки наукових кадрів Відділу наукових і керівних кадрів НАН України.

1.3. Інститут історії України Національної академії наук України (далі – ІУ НАНУ) оголошує прийом на навчання здобувачів вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії та доктора наук.

1.4. Правила прийому до аспірантури ІУ НАНУ діють впродовж календарного року.

1.5. Провадження освітньої діяльності в ІУ НАНУ здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України про ліцензування освітньої діяльності від 26 травня 2017 р. № 111-л.

1.6. Прийом на навчання в аспірантурі здійснюється на конкурсній основі за спеціальністю 032 Історія та археологія. Ліцензійний обсяг 10 осіб, серед них 2 – за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення).

1.7. На навчання для здобуття ступеня доктора філософії приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). На навчання для здобуття ступеня доктора наук до Інституту приймаються особи, які здобули ступінь доктора філософії (кандидата наук).

1.8. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – два роки.

1.9. Підготовка в аспірантурі здійснюється за денною або заочною (для контрактної аспірантури) формами навчання. Підготовка в докторантурі здійснюється за денною формою навчання.

1.10. Організацію прийому вступників до аспірантури ІУ НАНУ здійснює Приймальна комісія, склад якої затверджується наказом директора ІУ НАНУ, який є її головою. Приймальна комісія діє згідно з Положенням про Приймальну комісію Інституту історії України Національної академії наук України, затвердженим Ученою радою ІУ НАНУ від протокол № 7.

1.11. Усі питання, пов'язані зі вступом до аспірантури та докторантури ІУ НАНУ, вирішуються Приймальною комісією на її засіданні. Рішення Приймальної комісії, прийняті в межах її повноважень, є підставою для видання відповідного наказу директором ІУ НАНУ.

1.12. Фінансування підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії громадян України здійснюється:

- за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення);
- за кошти фізичних та юридичних осіб (на умовах контракту). Розмір плати за весь строк навчання для здобуття відповідного ступеня вищої освіти, а також порядок оплати освітньої послуги встановлюється у договорі, що укладається між ІУ НАНУ та фізичною (юридичною) особою, яка замовляє платну освітню послугу для себе або для іншої особи, беручи на себе фінансові зобов'язання щодо її оплати. Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням та вартість такої підготовки визначаються Ученою радою ІУ НАНУ з урахуванням ліцензійного обсягу.

1.13. Державне замовлення на підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі за спеціальностями розподіляється на конкурсній основі між науковими установами Національної академії наук України.

1.14. Особливості прийому на навчання до докторантури визначені в розділі 5 цих Правил прийому.

1.15. Прийом до аспірантури здійснюється на конкурсній основі незалежно від джерел фінансування навчання. Конкурсний відбір здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється за результатами вступних випробувань зі спеціальності, іноземної мови та додаткових балів за наукові досягнення.

1.16. Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі за державним замовленням і не захистила або була відрахована з неї завчасно, має право на повторний вступ до аспірантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 26 серпня 2015 року «Порядок відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців»).

1.17. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти. Не допускається одночасне навчання за двома чи більше спеціальностями (освітніми програмами, рівнями, ступенями, формами здобуття освіти) за кошти державного або місцевого бюджетів.

1.18. Програми вступних випробувань для здобуття ступеня доктора філософії розробляються відділами ІУ НАНУ та затверджуються Ученою радою ІУ НАНУ не пізніше ніж за три місяці до початку прийому документів. Програми вступних випробувань оприлюднюються на веб-сайті ІУ НАНУ.

1.19. Апеляції на результати вступних випробувань, що проведені ІУ НАНУ, розглядає апеляційна комісія ІУ НАНУ, склад та порядок роботи якої затверджуються наказом директора ІУ НАНУ,

1.20. Правила прийому до аспірантури та докторантури ІУ НАНУ діють з 01 липня 2023 року до 30 червня 2024 року.

2. Строки прийому заяв і документів, конкурсного відбору та зарахування на навчання

2.1. Прийом заяв і документів, вступні випробування, конкурсний відбір та зарахування на навчання до аспірантури проводяться у такі строки:

Етапи вступної кампанії до аспірантури	
Початок прийому заяв і документів	1 серпня 2023 р.
Закінчення прийому заяв і документів	10 вересня 2023 р.
Строки проведення вступних випробувань	11 вересня – 25 жовтня 2023 р.
Оприлюднення рейтингового списку вступників до аспірантури	До 01 листопада 2023 р.
Зарахування вступників	1 листопада 2023 р.

2.2. Порядок роботи Приймальної комісії: щодня, крім суботи та неділі з 11 год до 17 год. (перерва з 13 год до 14 год).

3. Порядок прийому заяв і документів

3.1. Прийом на навчання в аспірантурі здійснюється в межах ліцензованого обсягу за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

3.2. Вступники для здобуття ступеня доктора філософії на основі ступеня магістр (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст) подають особисто до Приймальної комісії заяву (тільки в паперовій формі). До заяви, вступники додають:

- копію документа, що посвідчує особу, передбаченого Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»;
- копію документа державного зразка про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень і копію додатка до нього. Особам, які здобули вищу освіту за кордоном, обов'язковою є процедура визнання і встановлення еквівалентності цього документа, що здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.05.2015 р. №504 «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.05.2015 р. за № 614/27059.
- автобіографію;
- особовий листок з обліку кадрів, засвідчений печаткою тієї установи, в якій вступник до аспірантури працює або Приймальною комісією ІУ НАНУ;
- копію військово-облікового документа – для військовозобов'язаних (крім випадків, передбачених законодавством);
- згоду на збір та обробку персональних даних;
- 3 кольорові фотокартки розміром 3x4;
- копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера;
- рекомендацію вченої ради закладу вищої освіти/наукової установи (за наявності);
- міжнародний сертифікат рівня не нижче B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня (за наявності). *При наявності даного сертифікату вступник звільняється від складання іспиту з іноземної мови.*
- копію свідоцтва про шлюб або свідоцтва про зміну прізвища (для осіб, які мають розбіжності прізвищ у документах);

- список опублікованих наукових праць та їх копії (за наявності);
- науковий реферат із спеціальності 032 «Історія та археологія» - *допуск до вступних іспитів*. Науковий реферат – це підготовлений вступниками до аспірантури розгорнутий виклад наукової актуальної проблеми в галузі історії, обсягом 1 авт.арк. (40000 – друкованих знаків).

3.3. Документ, що посвідчує особу та громадянство, документ державного зразка про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень і додаток до нього, військово-обліковий документ (для військовозобов'язаних) подаються вступниками особисто.

3.4. Усі копії документів засвідчуються за оригіналами Приймальною комісією ІУ НАНУ. Копії документа, що посвідчує особу, військово-обліковий документ (для військовозобов'язаних) не підлягають засвідченню. Копії документів без пред'явлення оригіналів не приймаються.

3.5. Трудова книжка (за наявності) із записом про звільнення з останнього місця роботи у зв'язку зі вступом до аспірантури/докторантури на денну форму навчання подається вступником особисто в десятиденний термін після зарахування.

3.6. Приймальна комісія ІУ НАНУ допускає абітурієнтів до вступних випробувань на підставі вчасно поданих всіх, наведених у переліку, документів і може відмовити абітурієнту в допуску до вступних випробувань в зв'язку з неподанням у встановлений термін документів, визначених Правилами прийому.

3.7. Факт ознайомлення абітурієнта з Правилами прийому, наявною ліцензією на провадження освітньої діяльності фіксується в заяві абітурієнта і підтверджується його особистим підписом при поданні заяви у паперовій формі.

4. Проведення вступних випробувань та конкурсний відбір

4.1. Вступники до аспірантури ІУ НАНУ складають вступні іспити:

- **зі спеціальності** (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 032 Історія та археологія);
- **з іноземної мови** (в обсязі, який відповідає рівню В» Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти). Вступник, який підтвердив свій рівень знання **англійської мови** дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти чи аналогічного рівня); **німецької мови** - дійсним сертифікатом TestDaF (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня); **французької мови** - дійсним сертифікатом тесту DELF або DALF (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти чи аналогічного рівня), звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови за рішенням Приймальної комісії до початку вступних випробувань. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного іспиту з іноземної мови з найвищим балом.

4.2. Послідовність складання вступних іспитів до аспірантури наступна: іспит зі спеціальності, іноземна мова. Програма, зміст та розклад вступного іспиту із спеціальності для вступу до аспірантури оприлюднюються на веб-сайті ІУ НАНУ у розділі «Аспірантура та докторантура». Вступний іспит з іноземної мови, за рішенням Президії НАН України, проводиться Центром наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України, на умовах і за програмами, розробленими і затвердженими вищезазначеною науковою установою.

4.3. Оцінювання наукового реферату передує вступним випробуванням і здійснюється шляхом рецензування науковими співробітниками ІУ НАНУ.

4.4. Особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), призначаються додаткові вступні випробування зі спеціальності.

Додаткове вступне випробування передує вступним іспитам з іноземної мови та спеціальності. Оцінювання додаткового вступного випробування відбувається за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку «не зараховано», він не допускається до наступного вступного іспиту і позбавляється права брати участь у конкурсі. Програма додаткового вступного випробування затверджується рішенням Ученої ради ІУ НАНУ.

4.5. Результати вступних випробувань оцінюються за 100-бальною шкалою. Критерії оцінювання вступного випробування визначаються у відповідній програмі вступного випробування. Вступники, які набрали менше ніж 60 балів, позбавляються права участі в конкурсі.

4.6. Результати вступних випробувань до аспірантури ІУ НАНУ дійсні впродовж календарного року.

4.7. Конкурсний бал (КБ) вступника до аспірантури обчислюється (за 100-бальною шкалою) за наступною формулою:

$КБ = БС \times К2 + БІ \times К1 + НД \times К3$, де:

БС – оцінка вступного випробування зі спеціальності (за 100-бальною шкалою);

БІ – оцінка вступного випробування з іноземної мови (за 100-бальною шкалою);

НД – наукові досягнення вступника (оцінюються опубліковані наукові праці або науковий реферат);

К1, К2, К3 – вагові коефіцієнти, сума яких дорівнює одиниці.

Вагові коефіцієнти вступних іспитів затверджуються на рівні:

Вступне випробування зі іноземної мови (К1)	Вступне випробування зі спеціальності (К2)	Додаткові бали за наукові досягнення (К3)	Сума вагових коефіцієнтів
0,4	0,5	0,1	

4.8. У разі одержання однакової кількості балів за результатами вступних випробувань, переважне право при зарахуванні матимуть вступники, які:

- отримали більш високий бал за результатами складання іспиту з наукової спеціальності;

- мають публікації у виданнях, які включені до баз Scopus або Web of Science;

- мають міжнародний сертифікат з іноземної мови, що підтверджує рівень B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня;

- мають рекомендацію вченої ради закладу вищої освіти/наукової установи;

- переможці та призери конкурсів студентських робіт МОН та НАН України.

4.9. Особам, допущеним за рішенням Приймальної комісії до вступних іспитів до аспірантури, надається відпустка для підготовки та складання іспитів згідно з чинним законодавством України.

4.10. Вступники до аспірантури, які не пройшли за конкурсом на навчання за рахунок державного замовлення, можуть бути рекомендовані до зарахування в аспірантуру для освоєння освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії за кошти фізичних (юридичних) осіб.

4.11. Особи, які без поважних причин не з'явились на вступні випробування у визначений розкладом час; особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого Правилami прийому мінімального рівня; особи, які забрали документи після дати закінчення прийому документів, до участі в наступних вступних випробуваннях та у

конкурсному відборі не допускаються. Повторне складання будь-якого зі вступних іспитів не передбачено.

4.12. Рейтинговий список вступників до аспірантури формується Приймальною комісією за конкурсним балом від більшого до меншого із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові та конкурсного бала вступника. Списки вступників, рекомендованих до зарахування, оприлюднюються шляхом розміщення на інформаційних стендах Приймальної комісії та/або веб сторінці ІУ НАНУ.

4.13. Зарахування до аспірантури проводиться наказом директора ІУ НАНУ після затвердження Ученою радою рішення Приймальної комісії.

4.14. Роботи вступників, виконані ними на вступних іспитах, які не прийняті на навчання, зберігаються не менше одного року.

5. Умови та порядок прийому до докторантури

5.1. Докторантура Інституту історії України Національної академії наук України (далі – ІУ НАНУ) здійснює набір за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

5.2. До докторантури приймаються особи, які отримали ступінь доктора філософії (кандидата наук) не пізніше як за три роки до моменту подання заяви до вступу в докторантуру, мають наукові здобутки та опубліковані праці, зокрема не менше 10 публікацій, за спеціальністю 032 "Історія та археологія" (публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації/монографії.

5.3. Підготовка в докторантурі ІУ НАНУ здійснюється:

- за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення);
- за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб (на умовах договору).

5.4. Нормативний строк підготовки доктора наук у докторантурі становить два роки.

5.5. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук в докторантурі здійснюється заочною (денною) формою навчання.

5.6. Повний комплект обов'язкових для вступу до докторантури документів подається вступником особисто в паперовій формі у встановлений термін і включає:

- заяву (заповнюється на місці);
- згоду на збір та обробку персональних даних;
- копію документа, що посвідчує особу та громадянство;
- копію диплома про присудження наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук);
- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науковим співробітником ІУ НАНУ із згодою бути науковим консультантом у разі його вступу до докторантури;
- витяг з протоколу засідання відділу про рекомендацію щодо зарахування до докторантури за кошти фізичних та юридичних осіб;
- копію документа про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень;
- копію атестату про присвоєння вченого звання доцента/професора/старшого наукового співробітника (за наявності);
- список опублікованих наукових праць, з визначенням фахових видань за науковою спеціальністю передбачуваної дисертації);
- розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту;
- 2 кольорові фотокартки розміром 3x4 см;
- копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера (оригінал, копія);

- військово-обліковий документ для військовозобов'язаних (крім випадків, передбачених законодавством) (оригінал, копія);
- особовий листок з обліку кадрів, засвідчений печаткою тієї установи, в якій вступник працює;
- копію трудової книжки;

Копії документів без пред'явлення оригіналів не приймаються.

Трудова книжка із записом про звільнення з останнього місця роботи у зв'язку зі вступом до докторантури подається докторантом особисто в триденний термін після зарахування до докторантури.

5.7. При прийнятті на навчання осіб, які подають документ про здобутий за кордоном ступінь (рівень) освіти, обов'язковою є процедура визнання і встановлення еквівалентності цього документа, що здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 05 травня 2015 року №504 «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 травня 2015 року за № 614/27059.

5.8. Для вступу до докторантури вступник подає розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки до захисту результатів проведених досліджень. Упродовж місяця з дня надходження документів від усіх вступників до докторантури ІУ НАНУ організує їх розгляд провідними підрозділами ІУ НАНУ, в яких відбувається заслуховування наукових доповідей і шляхом голосування визначається можливість зарахування кожного вступника до докторантури, та подає висновки на розгляд Вченої ради ІУ НАНУ.

Вчена рада ІУ НАНУ в місячний строк розглядає висновки провідних підрозділів ІУ НАНУ щодо кожного вступника і приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового консультанта з числа штатних наукових працівників ІУ НАНУ із ступенем доктора наук з відповідної спеціальності. Рішення Вченої ради ІУ НАНУ затверджується і оформлюється наказом директора ІУ НАНУ.

5.9. Правила прийому до докторантури ІУ НАНУ діють впродовж календарного року.

5.10. Прийом документів до докторантури ІУ НАНУ проводяться в такі строки:

Етапи вступної кампанії до докторантури	
Початок прийому заяв та документів	1 лютого 2023 р.
Закінчення прийому заяв та документів	28 лютого 2023 р.
Розгляд дослідницьких пропозицій провідними підрозділами ІУ НАНУ	до 20 березня 2023 р.
Розгляд висновків провідних підрозділів ІУ НАНУ щодо кожного вступника і ухвалення рішення про його зарахування до докторантури Вченою радою ІУ НАНУ	до 1 квітня 2023 р.
Зарахування до докторантури	не пізніше 23 серпня 2023 р.
Початок навчання в докторантурі	1 вересня 2023 р.

5.11. Список вступників до докторантури оприлюднюється на веб-сайті ІУ НАНУ у розділі "Аспірантура і докторантура".

5.12. Відділ докторантури та аспірантури формує проект рейтингового списку вступників до докторантури та подає його на розгляд Вченої ради ІУ НАНУ. Проект

рейтингового списку вступників впорядковується за конкурсним балом від більшого до меншого за встановленими критеріями:

№ з/п	Критерії оцінювання наукового доробку	Кількість публікацій	Кількість балів*
1.	Кількість опублікованих наукових статей у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав	10	1
		11	2
		12	3
		≥13	4
2.	Кількість опублікованих наукових статей у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію; до таких публікацій можуть прирівнюватися публікації у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз	2	2
		3	3
		≥4	4
3.	Наявність опублікованої без співавторів монографії (монографій) за темою дисертації		3

* за умови рівної кількості балів вищу позицію в рейтинговому списку займає той претендент до вступу в докторантуру, у якого більша кількість опублікованих наукових статей у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію; до таких публікацій можуть прирівнюватися публікації у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз.

5.13. На термін перебування у докторантурі між докторантом та ІУ НАНУ укладається договір.

5.14. Особа, яка раніше навчалася в докторантурі за державним замовленням і не захистила в установленний строк свої наукові досягнення у вигляді дисертації, або опублікованої монографії у спеціалізованій вченій раді, або була відрахована з докторантури достроково, має право на повторний вступ до докторантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 26 серпня 2015 року «Порядок відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців»).

5.15. Наказ про зарахування до докторантури видається директором ІУ НАНУ на підставі рішення Вченої ради. Наказ оприлюднюється на веб-сайті ІУ НАНУ.

Відповідальний секретар
 Приймальної комісії
 Інституту історії України НАН України
 Доктор історичних наук, професор

Олександр Рубльов

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури Інституту історії України НАН України з спеціальності
032 – Історія та археологія

- Становлення та піднесення Києво-Руської держави: політична та соціальна структури, ідеологія, економічні моделі.
- Духовно-культурний світ давньоруського суспільства.
- Південна Русь під зверхністю монголів. Піднесення Галицько-Волинської держави.
- Північне Причорномор'я як зона міжцивілізаційних контактів у добу середньовіччя. Кримський ханат та його роль в історії ранньомодерної України.
- Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Корони Польської у XIV-XVI ст. Історичне значення Берестейської унії 1569 р.
- Запорозька Січ як центр соціально-політичної консолідації українського козацтва. Її місце у системі політичних відносин в Україні у другій половині XVII – XVIII ст.
- Українська національна революція середини XVII ст. та становлення Української держави раннього нового часу: типологія, етапи та історичні наслідки.
- Суспільно-політичний розвиток України в останній чверті XVII ст. Інкorporація українських земель до складу Російської імперії у XVIII ст.
- Церковні відносини в Україні в контексті Реформації і контрреформації в Європі.
- Україна в соціополітичних просторах Російської та Габсбурзької імперій. Піднесення і політизація національного руху.
- Модернізаційні процеси в економіці та соціальній сфері українських регіонів у XIX ст.
- Україна у Першій світовій війні: національний вимір матеріальних і людських втрат.
- Українська революція початку XX ст. Боротьба за національну державність в умовах громадянського протистояння та іноземної інтервенції.
- Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923 рр. Історичне значення. Історіографія проблеми.
- Утвердження в Україні комуністичного режиму в 20-30-х рр. XX ст. Нова економічна політика та політика коренізації: зміст, хронологічні рамки, українська специфіка.
- Сталінська «революція зверху»: нові наукові підходи.
- Індустріалізація та колективізація сільського господарства в Україні у 1920-1930-х рр. Трагедія голодомору 1932—1933 рр.
- Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: форми державотворення, економічні моделі та соціально-політичні рухи.
- Україна у Другій світовій війні: актуальна тематика та дискусійні проблеми.
- Створення ОУН та розбудова її структури напередодні та в роки Другої світової війни; Українська повстанська армія: новітні погляди.
- Голод 1946-1947 рр. в Україні: причини та наслідки.
- Трансформації політичної системи радянського суспільства у роки «відлиги» та «застою»: український вимір.
- Становлення та розвиток опозиційного руху в Україні в 1950-1980-х рр.: напрями діяльності, програмні документи, характер боротьби.
- Україна на міжнародній арені (1945-1991 рр.): акції, проекти, концепції.
- Утвердження Української держави і боротьба за відстоювання її незалежності (1991-2017 рр.)
- Особливості виникнення, форми та еволюція держави на Стародавньому Сході.
- Поняття «історія античності» та «антична цивілізація». Спільні риси та особливості у розвитку цивілізацій Давнього Сходу та античної греко-римської цивілізації.
- Візантійська цивілізація: становлення, еволюція, занепад.

- Християнізація Європи. Середньовічні ересі. Інквізиція. Католицькі ордени. Конфронтація між Західною та Східною Церквами.
- Відродження як історико-культурний феномен.
- Епоха абсолютизму в Європі та її історичне значення.
- Перетворення Росії в абсолютну монархію. Основні особливості Російської імперії.
- Франція та Європа в період революції кінця ХУІІІ ст. та наполеонівський війн.
- Політична система та міжнародне становище Речі Посполитої у другій половині ХУІ – ХУІІІ ст.
- Османська імперія як етно-політичний і суспільно-господарський феномен: зародження, етапи еволюції, причини краху.
- Східне питання та загострення суперечностей між європейськими державами у ХІХ ст.
- Формування американської нації та державності у ХУІІІ-ХІХ ст.
- Європа напередодні та в період Першої світової війни.
- Жовтневий більшовицький переворот в Росії 1917 р., революційний, національно-визвольний рух в Європі: нові підходи до проблеми.
- Спільне та специфічне у державно-політичному та соціально-економічному розвитку країн Центральної та Східної Європи у міжвоєнний період.
- Тоталітарні режими в країнах Європи в 20-х-40-х рр. ХХ ст.
- Причини та основні етапи Другої світової війни.
- Вестфальська, Версальська та Потсдамська системи післявоєнного мирного врегулювання: порівняльний аналіз.
- Спроби реформування тоталітарно-комуністичних систем в Європі в 50-80-х роках.
- Виникнення держави Ізраїль. Палестинське питання. Конфлікти на Близькому Сході.
- Об'єднання Німеччини, розпад СРСР та їх вплив на розвиток європейських процесів.
- Політичні наслідки «арабської весни» для країн регіону.
- Японське економічне диво: культурно-цивілізаційні та зовнішньополітичні складові.
- Націоналізм, міжетнічні і міжнаціональні конфлікти в європейських країнах на сучасному етапі.
- Інституційне оформлення та функціонування міжнародних та безпекових блокових організацій.
- Терміни «історіописання», «історична наука» та «історична думка»: співвідношення та смисли.
- Поняття «напряма», «школа», «течія»: субординація, співвідношення, кореляція.
- Народження, функціонування, «переформатування» та згасання наукових шкіл.
- Проблемна історіографія та її значення для розвитку історичної науки.
- Козацькі літописи Самовидця, Григорія Граб'янки та Самійла Величка.
- Михайло Максимович й осередки українського романтизму 1830–1840-х рр.
- Дмитро Яворницький і значення його творчої спадщини.
- Микола Костомаров як історик України.
- Михайло Грушевський та його «Історія України-Руси».
- Українська історична наука 1920–1930-х років.
- Наукова спадщина І. П. Крип'якевича.
- Еміграційне / діаспорне історіописання у міжвоєнну і повоєнну добу.
- Створення українсько-американських та українсько-канадських інституцій на зламі 1960–1970-х рр.
- Впливи соціо- та етнокультурного середовища й інтелектуальної атмосфери західного світу на горизонт концептуалізації представників еміграційної / діаспорної історіографії.
- «Колективний стиль» як домінуюча форма республіканського історіописання. Багатотомники 1950–1980-х рр.
- Джерелознавство в системі історичної науки. Історичні джерела: класифікація, методика пошуку, опрацювання і використання.
- Архівознавство в Україні: об'єкт та предмет дослідження.

- Нумізматика та боністика: джерела, інформативний потенціал.
- Історична географія та картографія в Україні.
- Розвиток геральдичних студій в Україні.
- Сфрагістика в системі спеціальних історичних дисциплін.
- Мемуаристика: джерела, інформативний потенціал.
- Документознавство та дипломатика: особливості предметного дослідження.
- Емблематика в системі атрибутики держави: дослідження в Україні.
- Історична хронологія як наукова дисципліна, значення праць з хронології та їх використання в історичних дослідженнях.